

Súd: Krajský súd Trnava
Spisová značka: 28Co/65/2023
Identifikačné číslo súdneho spisu: 2618201347
Dátum vydania rozhodnutia: 20. 12. 2023
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Peter Duman
ECLI: ECLI:SK:KSTT:2023:2618201347.2

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Krajský súd v Trnave v senáte zloženom zo sudcov – predsedu: JUDr. Peter Duman a členiek: Mgr. Lucia Mizerová a JUDr. Erika Tischlerová, v sporovej veci žalobcu: Sociálna poisťovňa, IČO: 30 807 484, Ul. 29. augusta 8, Bratislava, vo veci pobočky Senica, Hollého 1219, Senica, proti žalovanému: Hornonitrianske bane Prievidza, a.s., IČO: 36 005 622, Matice slovenskej 10, Prievidza, o 23.051,23 €, o odvolaní žalobcu proti rozsudku Okresného súdu Senica z 26.06.2020, č. k. 6Cb/13/2018-161, takto

rozhodol:

I. Napadnutý rozsudok sa mení tak, že žalovaný je povinný žalobcovi zaplatiť 23.051,23 € do troch dní od právoplatnosti rozsudku.

II. Žalobcovi sa priznáva voči žalovanému nárok na náhradu 100 % trov prvoinštančného a odvolacieho konania.

III. Žalovanému sa priznáva voči žalobcovi nárok na náhradu 100 % trov dovolacieho konania.

odôvodnenie:

1. Napadnutým rozsudkom súd prvej inštancie zamietol žalobu, ktorou sa žalobca v znení jej neskoršej zmeny domáhal voči žalovanému zaplata náhrady škody v sume 23.051,23 € (výrok I) a vyslovil, že žalovaný má nárok na náhradu trov konania vo výške 100% s tým, že o výške tejto náhrady súd rozhodne samostatným uznesením (výrok II).

2. Z napadnutého rozsudku vyplýva, že súd prvej inštancie zistil tento skutkový stav:

2.1 Rozsudkom Okresného súdu Senica z 24.01.2013, sp. zn. 2T/147/2012-204, právoplatným v rovnaký deň, bol A. B. uznaný za vinného z prečinu usmrtienia podľa § 149 ods. 1, 2 písm. a) Trestného zákona, za čo bol odsúdený na trest odňatia slobody v trvaní 16 mesiacov s podmieneným odkladom výkonu trestu, skúšobná doba mu bola určená v trvaní dva roky, tiež mu bol uložený trest zákazu činnosti vykonávať funkciu vodiča banskej závesnej lokomotívy v trvaní dva roky, poškodení C. A., Všeobecná zdravotná poisťovňa, Sociálna poisťovňa boli s nárokom na náhradu škody odkázaní na občianske súdne konanie. Uvedeným prečinom A. B. spôsobil D. A. z nedbanlivosti smrť, čin spáchal porušením dôležitej povinnosti uloženej mu podľa zákona. Rozsudkom Okresného súdu Senica z 19.11.2015, sp. zn. 3Cb/17/2015-66 bol právny predchodca žalovaného (Baňa Čáry, a.s., Čáry 303, IČO: 366 460 41) zaviazaný zaplatiť žalobcovi sumu 4.076,86 €. Škodu pri plnení pracovných povinností spôsobil A. B., ako zamestnanec žalovaného, za ktorého zodpovedá žalovaný podľa § 420 ods. 2 Občianskeho zákonníka (ďalej len „OZ“). Exkulpácia žalovaného by bola možná napr. ak by zamestnanec žalovaného, ktorý škodu spôsobil, vybočil z pracovnej činnosti, vtedy by za škodu zodpovedal priamo zamestnanec. Keďže súd mal pre rozhodnutie vo veci preukázané všetky predpoklady zodpovednosti za škodu žalovaného v zmysle § 420 ods. 2 OZ, súd zamietol ďalšie návrhy na doplnenie dokazovania zo strany žalovaného, a to

svedeckú výpoveď vedúceho vyšetrovania OBÚ v Bratislave, prípadne následné znalecké dokazovanie, ako nadbytočné, nakoľko zodpovednosť žalovaného je daná ustanovením § 420 ods. 2 OZ. Na odvolanie žalovaného Krajský súd Trnava rozsudkom z 28.09.2017, sp. zn. 21Cob/119/2016-118 prvostupňový rozsudok potvrdil. Odvolací súd po preskúmaní veci konštatoval, že súd prvej inštancie sa vyporiadal so všetkými rozhodujúcimi skutočnosťami, jeho myšlienkový postup bol v odôvodnení dostatočne vysvetlený a to s poukazom na výsledky vykonaného dokazovania a zistené rozhodujúce skutočnosti a tiež i s poukazom na súdom prvej inštancie prijaté závery dospel k zhodnému právnomu názoru ako súd prvej inštancie, podľa ktorého je žaloba dôvodná, súd prvej inštancie vec správne právne posúdil, odvolacie dôvody, na ktoré poukázal žalovaný nie sú opodstatnené, na základe čoho rozsudok súdu prvej inštancie ako vecne správny podľa potvrdil. Žalovaný podal vo veci dovolanie, ktoré NS SR uznesením z 15.04.2019, sp. zn. 3Obdo/66/2018 odmietol, keď dospel k právnomu záveru, že dovolateľom tvrdený dovolací dôvod nie je vymedzený v súlade s ustanovením § 421 ods. 1 CSP.

2.2 Výzvou z 19.01.2016, č. 3/0291/2012-II žalobca vyzval právneho predchodcu žalovaného (Baňa Čáry, a.s.) na uznanie a dobrovoľné splnenie povinnosti nahradiť žalobcovi škodu, ktorá mu vznikla výplatom dôchodkových dávok p. C. A., bytom E. za obdobie od 29.04.2013 do 28.12.2015 spolu vo výške 10.349,80 €. Výzvou z 19.01.2018, č. 06/0291/2012-II žalobca vyzval žalovaného na uznanie a dobrovoľné splnenie povinnosti nahradiť žalobcovi škodu, ktorá mu vznikla výplatom dôchodkových dávok za obdobie od 29.12.2015 do 28.12.2017 spolu vo výške 7.939,98 €. Výzvou zo 07.03.2019, č. 22/0291/2012-IV žalobca vyzval žalovaného na uznanie a dobrovoľné splnenie povinnosti nahradiť žalobcovi škodu, ktorá mu vznikla výplatom dôchodkových dávok za obdobie od 29.12.2017 do 28.02.2019 spolu vo výške 4.761,45 €. Z odborného posudku Obvodného banského úradu v Bratislave (ďalej len „OBÚ“) zo 17.07.2012 o smrteľnom pracovnom úraze D. A., ktorý sa stal dňa 28.03.2012 v organizácii Baňa Čáry, a.s., vyplýva, že A. B., zamestnanec organizácie porušil svojim zaviniením právne predpisy a ostatné predpisy, alebo pokyny na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci, hoci s nimi bol riadne a preukázateľne oboznámený, a že toto porušenie bolo jednou z príčin škody. Tiež na strane organizácie prišlo k porušeniu § 216 ods. 1 vyhlášky č. 21/1989 Zb. tým, že používané spojovacie čapy a ich zaistenia (závlačky) nevyhovovali svojou konštrukciou, vyhotovením a technickým stavom predpisom na zaistenie bezpečnosti práce a prevádzky, a tiež k porušeniu § 217 ods. 3 vyhlášky č. 21/1989 Zb. tým, že spojovacie čapy a ich zaistenia vykazovali také zmeny oproti originálnemu výrobku, ktoré zhoršili bezpečnosť práce a prevádzky. V príčinnej súvislosti s vyšetrovaným smrteľným úrazom boli zistené ďalšie iné porušenia predpisov organizáciou. Z výsluchu svedka: F. A. prvoinštančný súd zistil, že tento v roku 2012 pracoval na OBÚ v Bratislave a bol poverený ako vedúci vyšetrovania smrteľného pracovného úrazu D. A.. Po zrealizovaní všetkých potrebných procesných postupov v súlade so zákonom a vyhláškou dňa 17.07.2012 bol vyhotovený odborný posudok. Úraz sa stal bez svedkov a na základe vykonaných dôkazov ustálili, že vodič B. prepravoval materiál z povrchu do podzemia na dve pracoviská. Vodič B. nakladal na vozík, ktorý umiestnil pred lokomotívu TH, oceľovú výstuž a brzdný vozík umiestnil pred náklad. Za lokomotívu pripevnil dva vozíky s guľatinou, prvý bol trojmetrový a druhý metrový. Pri vstupe do bane vodič zapol červenú signalizáciu, čo znamená zákaz vstupu do priestoru, kde sa bude pohybovať lokomotíva s nákladom. Vodič zastavil na nástupišti č. 8, vypol signalizáciu, červené svetlo a pokračoval ďalej za účelom už priameho odvezenia materiálu na určené miesto. Z nástupišťa 8 baníci odchádzajú pešo na svoje pracoviská. Dĺžka trasy po nástupište 8 je 1,6 km. V čase keď vypol signalizáciu a pokračoval v jazde, vyložil výstuž, v priestore sa pohyboval poškodený pán A., [ktorý] vstúpil do úpadnice, kde už nesvietilo svetlo a mohol tam vstúpiť. V priebehu [cesty] sa vodičovi B. odpojil vozík s metrovou guľatinou a on ani nevedel, kedy sa mu odpojil. Vozík sa odpojil v úseku cesty od ústia po stanovište 8. Po tom, čo sa vozík nekontrolovateľne rútil dole úpadnicou, narazil do vodovodnej príruby, guľatiny sa uvoľnili a zachytili pána A.. K nešťastiu prišiel druhý vodič s lokomotívou p. G., ktorý dal prvú pomoc a banským telefónom oznámil udalosť na dispečing, následne pokračovali záchranné akcie. V odbornom posudku určili ako príčinu a zdroj smrteľného pracovného úrazu skupinu 5, materiál, bremená, predmety, t. j. úraz s bremenami vychádzajúc z vyhlášky 500/2006 Z. z. Príčinou je chýbajúce alebo nedostatočné ochranné zariadenie a zabezpečenie. Hlavná príčina spočívala v tom, že brzdný vozík má byť pripevnený za súpravou a dokáže zastaviť odpojené zariadenie, vozíky alebo súpravu. Ak by brzdný vozík bol na konci, tak by k tejto situácii neprišlo. Vo vyhláške je riadne uvedené, že brzdný vozík musí byť na konci súpravy, nesmie sa tlačiť, nemôže byť pred súpravou. Následne OBÚ v Bratislave vydal rozhodnutie o nariadení nevyhnutných opatrení na zaistenie BOZP a bezpečnosti prevádzky a technických zariadení v depe Gbely 3 v tom, že mimo iného pri preprave závesnou lokomotívou pri úklonnej trati závesnej dráhy sa musí na koniec súpravy pripojiť brzdný vozík zabraňujúci odídeniu vozidiel prepravovaných lokomotívou. Zakázala sa doprava bez

brzdného vozíka. Vodič bol oboznámený s predpismi na zabezpečenie bezpečnej prevádzky lokomotívy dopravným poriadkom, bol odborne, zdravotne spôsobilý a zaškolený. Preukázateľne vodič vedel, že si počínal v rozpore s dopravným poriadkom a bezpečnostnými predpismi. Čo sa týka zamestnávateľa organizácia porušila vyhlášku v tom, že nepoužila spojovacie čapy a ich zaistenia – závlačky, ktoré by vyhovovali svojou konštrukciou a vyhotovením a technickým stavom zodpovedali predpisom na zaistenie bezpečnosti práce a prevádzky. Žalovaný má svoje dielne, ktoré si robia bežnú údržbu, a keďže sa závlačky často zlomia, vyrobí si nové. Závlačka na spojovacom čape sa nachádzala, ale nebola od výrobcu. Vodič lokomotívy bol zodpovedný za pripojenie brzdného vozíka na konci súpravy, neurobil tak, čo spôsobilo nehodu. Nedá sa povedať, či závlačka od výrobcu by sa nebola uvoľnila tak ako vyrobená závlačka. Je to bežné opotrebenie tým, že sa vozík prudko trasie, je to veľmi namáhaný materiál. Smernica Hlavného banského úradu bližšie špecifikuje, čo všetko musí vyšetovanie zahŕňať, čo musia obsahovať zápisnice a písomnosti a tak v odbornom posudku sú uvedené všetky porušenia predpisov zamestnávateľa, ktoré nie sú príčinou vzniku úrazu. V danom prípade nebol stanovený sprievodca, jeho úlohou je výhybky prestaviť a má ďalšie úlohy, avšak za lokomotívu a vozíky zodpovedá výlučne vodič. Keby tam i sedel, tak by pred sebou videl prvý vozík s guľatinou, iné by nevidel, lebo má zakázané sa nakláňať. K posúdeniu či by k pracovnému úrazu došlo, keby sa predpisy dodržali je stanovené pod písm. d) posudku a tam je zodpovednosť výhradne na vodičovi. Vodič lokomotívy bol zodpovedný za pripojenie brzdného vozíka za lokomotívu. Technický stav čapov a závlačiek sa zvlášť nekontroluje, je to v kompetencii vodiča, keď zapája súpravu.

3. Súd prvej inštancie právne posúdil zistený skutkový stav podľa § 420 ods. 2, OZ, § 238 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení a § 321 ods. 2 vyhlášky SBÚ č. 21/1989 Zb. o bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci a bezpečnosti prevádzky pri banskej činnosti a činnosti vykonávanej bankským spôsobom v podzemí takto:

4. Právny vzťah strán sporu, ktorý vyplýva z ustanovenia § 238 ods. 1 zákona o sociálnom poistení, bol opakovane predmetom súdneho sporu. Nejde sa o rovnaký predmet konania, keďže žalobca si postupne v osobitnom spore uplatňuje nárok na náhradu dávok vyplácaných manželke poškodeného za jednotlivé obdobia. Nárok žalobcu sa v predchádzajúcom spore zakladal na tej istej škodnej udalosti – pracovnom úraze zo dňa 28.03.2012 zamestnanca žalovaného. Nárok na náhradu škody podľa citovaného zákonného ustanovenia bolo možné priznať len v tom prípade, ak súd dospel k záveru, že žalovaný sa dopustil zavineného protiprávneho konania. Posúdenie hmotnoprávneho vzťahu v uvedených konaniach je záväzná tak pre účastníkov konania, ako aj pre súd, ktorý má povinnosť vychádzať z obsahu týchto rozhodnutí. Pokiaľ súd v tomto konaní priznal žalobcovi uplatnený nárok majúc za to, že žalovaný zodpovedá za vzniknutú škodu, takéto posúdenie veci je pre súd záväzná aj v konaní, v ktorom sa na základe rovnakého pracovného úrazu žalobca domáha náhrady škody vzniknutej vyplatením dávok aj za následné časové obdobie. K otázke záväznosti právoplatných súdnych rozhodnutí Najvyšší súd SR podal inštruktívny výklad v uznesení zo dňa 29. 4. 2010, z ktorého taktiež vyplýva, že právoplatné rozhodnutie súdu o hmotnoprávnom vzťahu zaväzuje súd aj v konaní s iným predmetom sporu, pokiaľ je žalovaný nárok založený na rovnakom právnom vzťahu. Ak by bol súd oprávnený opakovane posudzovať otázku zodpovednosti žalovaného na vzniku pracovného úrazu, došlo by k neprípustnému narušeniu právnej istoty tým, že ten istý hmotnoprávny vzťah by mohol byť v jednotlivých súdnych rozhodnutiach posúdený rozdielne. Najvyšší súd v rozhodnutí sp. zn. 3MCdo/19/2008 uviedol, že hmotnoprávnym základom pre uplatnenie práva Sociálnej poisťovne na náhradu škody vzniknutej výplatom dôchodkovej dávky je ustanovenie § 238 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. Podľa tohto ustanovenia má Sociálna poisťovňa právo voči tretím osobám na náhradu škody, ktorá jej vznikla výplatom dávok v dôsledku ich zavineného protiprávneho konania; výšku škody preukazuje Sociálna poisťovňa potvrdením príslušnej organizačnej zložky Sociálnej poisťovne o výške vyplatených dávok. Vo vzťahu k ustanoveniam Občianskeho zákonníka o náhrade škody má táto úprava povahu špeciálneho ustanovenia. Keďže predchádzajúce rozhodnutia súdov za základ hmotnoprávneho vzťahu určili zodpovednosť žalovaného podľa ustanovenia § 420 ods. 2 OZ, čo je v rozpore so závermi rozhodnutia Najvyššieho súdu SR v rozhodnutí sp. zn. 3 MCdo/19/2008, súd prvej inštancie považoval za nutné vykonať navrhnuté dokazovanie žalovaným a zaoberať sa tak základom nároku v predmetnej veci. Z vykonaného dokazovania a zisteného stavu veci vyvodil súd ten právny záver, že žaloba nebola podaná dôvodne. Rozsudkom Okresného súdu Senica sp. zn. 2T/147/2012-204 bol zamestnanec žalovaného A. B. uznaný za vinného z prečinu usmrtenia podľa § 149 ods. 1, 2 písm. a) Trestného zákona ďalšieho zamestnanca žalovaného, D. A.. Išlo o smrteľný pracovný úraz, právny predchodca žalovaného v rámci objektívnej zodpovednosti bez ohľadu na zavinenie podľa Zákonníka práce túto

zodpovednosť uznal a úraz odškodnil v plnej výške. Predmetnou žalobou sa žalobca domáhal, aby súd uložil žalovanému povinnosť zaplatiť mu sumu 23.051,23 € ako náhradu škody ktorá vznikla žalobcovi v súvislosti s vyššie špecifikovaným smrteľným pracovným úrazom tým, že vyplatil p. C. A., vdove po poškodenom, za obdobie od 29.04.2013 do 28.02.2019 dôchodcovské dávky – vdovský dôchodok spolu vo výške 23.051,23 €. Svoj nárok odôvodnil s poukazom na ustanovenie § 420 ods. 1 a 2 OZ a § 238 ods. 1 zák. č. 461/2003 Z. z. Žalobca riadne vyzval žalovaného resp. jeho právneho predchodcu na splnenie povinnosti nahradiť mu škodu vo výške vyplatených dôchodkových dávok p. C. A.. Výšku škody preukázal žalobca potvrdením príslušnej organizačnej zložky Sociálnej poisťovne o výške vyplatených dávok. Žalovaný nesúhlasil s podanou žalobou, podľa stanoviska nemožno zo zavineného protiprávneho konania zamestnanca žalovaného, A. B., vyvodiť záver o zavinenom protiprávnom konaní žalovaného podľa ust. § 238 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. Hmotnoprávnym základom pre uplatnenie práva Sociálnej poisťovne na náhradu škody vzniknutej výplatom dôchodkových dávok je ustanovenie § 238 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. Regresný nárok podľa § 238 ods. 1 zákona o sociálnom poistení je špecifický druh zodpovednosti, ktorá je rozdielna od objektívnej zodpovednosti zamestnávateľa, upravenej Zákonníkom práce, ale aj od všeobecnej zodpovednosti za škodu, upravenej Občianskym zákonníkom. Predpokladom vzniku tejto zodpovednosti je tá skutočnosť, že škoda vznikla v dôsledku zavineného protiprávneho konania tretej osoby. Pokiaľ ide o zavinené protiprávne konanie žalovaného, súd prvej inštancie sa stotožnil s argumentáciou žalovaného, že zavinenie je subjektívna kategória a v prípade tohto zodpovednostného vzťahu je neopomenuteľným predpokladom, pričom zavinené protiprávne konanie žalovaného ako tretej osoby nebolo preukázané. Tento záver jednoznačne podporuje aj vykonané dokazovanie, odborný posudok Obvodného banského úradu v Bratislave č. 416 - 1951/2012 zo 17.07.2012, výsluch svedka F. A. a rozsudok Okresného súdu Senica č. k. 2T/147/2012-204. Z týchto dôkazov vôbec nevyplývalo zavinenie žalovaného v súvislosti so smrťou jeho zamestnanca D. A.. Z popisu priebehu škodovej udalosti je nepochybné, že ku smrti došlo v dôsledku zavinenia A. B., ktorý porušil právne predpisy a ostatné predpisy, alebo pokyny na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci, hoci s nimi bol riadne a preukázateľne oboznámený. Z predloženého posudku je zrejmé, že A. B. bol zdravotne a odborne spôsobilý na výkon práce, bol preukázateľne oboznámený dňa 27.12.2010 s predpismi na zaistenie bezpečnosti práce a prevádzky a prevádzkovou dokumentáciou vrátane dopravného poriadku pre prepravu materiálu a osôb. Jeden a pol roka pracoval ako sprievodca na doprave. Absolvoval psychologické vyšetrenie vodiča dňa 08.02.2011 s výsledkom „spôsobilý na vedenie banskej lokomotívy“. V dňoch 28.11.2010 až 02.03.2011 absolvoval školenie podľa osnovy na funkciu vodič banskej závesnej lokomotívy a dňa 03.03.2011 skúšky formou testov a ústnej obhajoby s výsledkom „vyhovelo“. Praktická časť bola vykonaná jazdou na lokomotíve 200 hodín. Hlavnou príčinou a zdrojom smrteľného pracovného úrazu bolo porušenie predpisov zamestnancom organizácie A. B., a to konkrétne § 321 ods. 2 vyhlášky SBÚ č. 21/1989 Zb. o bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci a bezpečnosti prevádzky pri banskej činnosti a činnosti vykonávanej banským spôsobom v podzemí (ďalej len „vyhláška č. 21/1989 Zb.“), ktorý znie: „Pri preprave závesnou lokomotívou na úklonnej trati závesnej dráhy sa musí na koniec súpravy pripojiť brzdný vozík.“ Pokyny na pripojovanie a odpojovanie vozidiel, bod 6. Dopravného poriadku, obsahujú ustanovenie: „Pri preprave sa musí na koniec súpravy pripojiť brzdový vozík zabraňujúci odbrzdzeniu prepravovaných vozidiel“. V čase úrazu mala organizácia k dispozícii sedem brzdových vozíkov s typovým označením BV-1 a BV-1DUO splatnými inšpekčnými certifikátmi. Kontrolu brzdových vozíkov každých 14 dní vykonával a výsledky kontrol zaznamenával v Prevádzkovej knihe odborne spôsobilý zamestnanec organizácie H. I., držiteľ osvedčenia na obsluhu, údržbu, opravy a kontrolu brzdových vozíkov. Nebolo v tomto ani v trestnom konaní sp. zn. 2T/147/2012 preukázané, že by k smrteľnému pracovnému úrazu došlo v dôsledku technickej chyby na banskom zariadení, alebo v dôsledku porušenia predpisov BOZP zo strany žalovaného ako zamestnávateľa. Z uvedených dôkazov síce vyplývalo, že právny predchodca žalovaného porušil niektoré ustanovenia vyhlášky č. 21/1989 Zb., avšak z vykonaného dokazovania je zrejmé, že tieto skutočnosti nemali žiadny vplyv na priebeh škodovej udalosti a nebanlivostné konanie A. B.. Je zrejmé, že ku škodovej udalosti by došlo aj bez porušenia ustanovení uvedenej vyhlášky žalovaným. Zakladať zavinenie žalovaného na základe takýchto porušení súd považuje za nespravodlivé a nemajúce logiku vzhľadom na samotný priebeh škodovej udalosti. Keďže nebolo preukázané zavinené protiprávne konanie žalovaného, súd prvej inštancie žalobu zamietol.

5. Včasným odvolaním sa žalobca domáhal zrušenia napadnutého rozsudku a vrátenia veci na ďalšie konanie a nové rozhodnutie. Nesúhlasil so závermi prvoinštančného súdu, pretože hmotnoprávnym základom pre uplatnenie práva žalobcu na náhradu dávok dôchodkového poistenia je citované ustanovenie § 238 ods. 1 z. č. 461/2003 Z. z., pričom zákonným predpokladom vzniku nároku

Sociálnej poisťovne podľa tohto ustanovenia je, že Sociálna poisťovňa uhradila svojmu poistencovi dôchodkové dávky, ktoré boli poskytnuté a vyplatené ako následok zavineného protiprávneho konania tretej osoby proti poistencovi. Vzťah zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení a Občianskeho zákonníka je vzťahom všeobecného a špeciálneho predpisu. Pomer špeciality tohto ustanovenia z. č. 461/2003 Z. z. vo vzťahu k Občianskemu zákonníku znamená, že právny vzťah, ktorého sa uvedené ustanovenie týka, sa v otázkach, ktoré ním nie sú upravené, riadi ustanoveniami Občianskeho zákonníka o náhrade škody. Keďže osobitný predpis, v tomto prípade zákon o sociálnom poistení, otázku zavinenia neupravuje, je potrebné vychádzať zo všeobecnej úpravy, ktorú predstavuje Občiansky zákonník (§ 420). Zhodne so žalovaným odkázal na rozsudok Najvyššieho súdu SR 3MCdo/19/2008, ktorý túto skutočnosť konštatoval. Žalovaný v priebehu celého konania, ako aj počas predchádzajúceho konania, ktoré bolo vedené na Okresnom súde Senica pod sp. zn. 3Cb/17/2015, namieta skutočnosť, že zavinenie žalovaného nebolo v súdnom konaní žiadnym spôsobom preukázané. S týmto tvrdením žalobca nesúhlasí, pretože zavinenie žalovaného bolo jednoznačne preukázané tým, že zamestnanec žalovaného, A. B., bol právoplatne odsúdený za prečin usmrtienia. Keďže sa zamestnanec žalovaného dopustil zavineného protiprávneho konania, v zmysle § 420 ods. 2 OZ je tým dané aj zavinenie samotného zamestnávateľa, t. j. táto skutočnosť zakladá zavinené protiprávne konanie žalovaného, v príčinnej súvislosti s ktorým boli vyplatené dávky dôchodkového poistenia. K otázke zavinenia žalovaného ďalej odkázal na odborný posudok OBÚ v Bratislave, v ktorom sa okrem iného jednoznačne konštatuje, že v príčinnej súvislosti pri vyšetovaní smrteľného pracovného úrazu boli zistené porušenia predpisov organizáciou, a to § 216 ods. 1 a § 217 ods. 3 vyhlášky č. 21/1989 Zb. Svedok F. A., ktorý bol poverený ako vedúci vyšetovania smrteľného pracovného úrazu D. A., sám vo svojej výpovedi uviedol, že organizácia porušila vyhlášku v tom, že nepoužila spojovacie čapy a ich zaistenia, závlačky, ktoré by vyhovovali svojou konštrukciou, vyhotovením a technickým stavom predpisom na zaistenie bezpečnosti práce a prevádzky. Žalovaný má svoje dielne, ktoré si robia bežnú údržbu a keďže sa závlačky často zlomia, vyrobí si nové. Závlačka na spojovacom čape sa nachádzala, ale nebola od výrobcu. Nedá sa povedať, či závlačka od výrobcu by sa nebola uvoľnila tak, ako vyrobená závlačka. V odôvodnení napadnutého rozsudku sa konštatuje, že súd prvej inštancie sa stotožnil s argumentáciou žalovaného, že zavinenie je subjektívna kategória a v prípade tohto zodpovednostného vzťahu je neopomenuteľným predpokladom, pričom zavinené protiprávne konanie žalovaného ako tretej osoby nebolo preukázané. Práve z vyššie uvedeného považuje žalobca za preukázané zavinenie žalovaného, ktorý nepoužil originálnu závlačku od výrobcu, ale závlačku, ktorá bola vyrobená v jeho dielni, pretože je to zaužívaný postup a samozrejme, je to pre žalovaného lacnejšie riešenie. Sám svedok sa však nevyjadril a ani sa nemohol vyjadriť jednoznačne k otázke, či by k úrazu prišlo, keby bola použitá originálna závlačka, z čoho logicky vyplýva, že existuje možnosť a aj pravdepodobnosť, že v prípade použitia originálneho dielu, by k nehode neprišlo. Taktiež v príčinnej súvislosti s vyšetovaným smrteľným pracovným úrazom boli zistené ďalšie iné porušenia predpisov organizáciou a to: X11. Povinnosti sprievodcov a dohliadačov, bod 3. Dopravného poriadku, ktorý organizácia porušila v tom, že pre každú súpravu vozidiel neurčila sprievodcov. Napriek tomu, že žalovaný sústavne tvrdí, že z jeho strany k žiadnemu zavinenému protiprávnemu konaniu neprišlo, podľa názoru žalovaného je zavinenie žalovaného nesporné a preukázané. Upozornil tiež na predchádzajúce konanie, keď súd rozhodoval o nároku žalobcu na náhradu škody z toho istého pracovného úrazu, ale za iné obdobie výplaty dôchodkových dávok. Okresný súd Senica vtedy vydal rozsudok sp. zn. 3Cb/17/2015, ktorým uznal nárok žalobcu a žalovaného zaviazal k náhrade škody, pretože sa stotožnil s právnym názorom a argumentáciou žalobcu. Tento rozsudok bol následne, po odvolaní žalovaného, potvrdený rozsudkom Krajského súdu v Trnave sp. zn. 21Cob/119/2016.

6. Žalovaný vo vyjadrení k odvolaniu žalobcu navrhol napadnutý rozsudok ako vecne správny potvrdiť. Nesúhlasil s argumentáciou žalobcu, že zavinenie žalovaného bolo preukázané tým, že zamestnanec A. B. bol právoplatne odsúdený za prečin usmrtienia; keďže sa zamestnanec žalovaného dopustil zavineného protiprávneho konania, čím je v zmysle § 420 ods. 2 OZ dané aj zavinenie samotného zamestnávateľa, t. j. táto skutočnosť zakladá zavinené protiprávne konanie žalovaného, v príčinnej súvislosti s ktorým boli vyplatené dávky dôchodkového poistenia. Táto súvislosť platí len vo vzťahu k objektívnej zodpovednosti žalovaného za pracovný úraz svojho zamestnanca, teda vo vzťahu ku škode, za ktorú zodpovedá. Žalovaný zdôrazňuje, že jeho zodpovednosť za pracovný úraz D. A. zo dňa 28.03.2012 je objektívna (t. j. bez ohľadu na zavinenie), žalovaný túto svoju zodpovednosť v plnom rozsahu uznal a pracovný úraz odškodnil na 100 %. Vo vzťahu k výplate dôchodkových dávok vdove C. A. však žalovaný nemôže automaticky zodpovedať z titulu tejto objektívnej zodpovednosti za pracovný úraz. Nárok uplatnený žalobcom stojí na zavinenom protiprávnom konaní tretej osoby. Z

vykonaného dokazovania takéto zavinené protiprávne konanie žalovaného nebolo v konaní preukázané. Žalobca v odvolaní odkazuje na odborný posudok OBÚ a na výpoveď svedka F. A., teda na dôkazy, ktoré svedčia argumentácii žalovaného, keďže z nich jednoznačne vyplynulo, že porušenia organizácie zistené pri vyšetrovaní úrazu a v posudku špecifikované neboli a nemohli byť príčinou vzniku smrteľného pracovného úrazu. Svedok ozrejmil, že k úrazu by došlo, aj keby žalovaný tieto predpisy dodržal, pretože jedinou príčinou vzniku pracovného úrazu bolo ľahkomyseľné konanie A. B., spočívajúce v nepripojení brzdneho vozíka na koniec súpravy, ktorý svoju vinu aj trestnú zodpovednosť uznal a bol právoplatne odsúdený. Porušenia organizácie neboli príčinou vzniku pracovného úrazu. Pokiaľ by A. B. dodržal predpisy BOZP, k úrazu by nedošlo a to bez ohľadu na to, či by boli, resp. neboli konštatované porušenia zo strany žalovaného (v posudku OBÚ uvedené). Aj výpoveď svedka F. A., na ktorú poukazuje žalobca v odvolaní („Nedá sa povedať, či závažnosť od výrobcu by sa nebola uvoľnila tak, ako vyrobená závažnosť“) je v prospech žalovaného. Tento vo výpovedi o. i. uviedol, že aj originálna závažnosť sa pri prevádzke lokomotívy opotrebovávajú – je to bežné opotrebenie tým, že vozík sa prudko trasie, je to veľmi namáhaný materiál, kontrola technického stavu čapov a závažností je v kompetencii vodiča, keď zapája súpravu. Konania v rozpore s právom sa dopustil A. B., ktorý bol síce zamestnancom žalovaného, ale žalobca sa nemôže domáhať priznania uplatneného nároku bez ďalšieho len s poukazom na ust. § 420 ods. 2 OZ, keďže regresný nárok podľa § 238 ods. 1 zákona o sociálnom poistení je osobitným nárokom, vyplývajúcim z tohto ustanovenia, nie je nárokom na náhradu škody v zmysle Občianskeho zákonníka. Pri zodpovednosti podľa § 238 ods. 1 [zákona o sociálnom poistení] ide o špecifický druh zodpovednosti, ktorá sa líši nielen od objektívnej zodpovednosti zamestnávateľa, upravenej Zákonníkom práce, ale aj od všeobecnej zodpovednosti za škodu, upravenej Občianskym zákonníkom. Rozhodujúcim je prvok zavinenia ako subjektívna kategória, ktorá je neopomenuteľným predpokladom vzniku tejto zodpovednosti, predpokladá sa škoda „v dôsledku zavineného protiprávneho konania tretej osoby“, a nie „škoda, za ktorú táto tretia osoba zodpovedá“, čo jednoznačne vyplýva z konštrukcie ust. § 238 ods. 1 zák. č. 461/2003 Z. z. Pokiaľ žalobca v závere odvolania spomína rozsudok Okresného súdu Senica sp. zn. 3Cb/17/2015, ktorým bol uznaný predchádzajúci nárok žalobcu a bol potvrdený odvolacím súdom, žalobca odkazuje na body 9. a 10. odôvodnenia napadnutého rozsudku, v ktorých súd prvej inštancie na pozadí rozhodnutia Najvyššieho súdu SR sp. zn. 3MCdo/19/2008 uviedol, že právna úprava hmotnoprávneho základu uplatneného nároku – ust. § 238 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. – má vo vzťahu k ustanoveniam Občianskeho zákonníka o náhrade škody povahu špecifického ustanovenia a ozrejmil, že považoval za nutné vykonať dokazovanie navrhnuté žalovaným, pretože predchádzajúce rozhodnutia súdov za základ hmotnoprávneho vzťahu určili zodpovednosť žalovaného podľa ust. § 420 ods. 2 OZ, čo je v rozpore s citovaným rozhodnutím najvyššieho súdu. Prvoinštančný súd žalobu zamietol, keďže zavinené protiprávne konanie žalovaného nebolo preukázané. Z dokazovania vyplynulo, že právny predchodca žalovaného porušil niektoré ustanovenia vyhl. č. 21/1989 Zb., tieto skutočnosti však nemali žiadny vplyv na priebeh škodovej udalosti a nedbanlivostné konanie A. B.. Je zrejme, že k škodovej udalosti by došlo aj bez porušenia ustanovení uvedenej vyhlášky žalovaným.

7. Krajský súd v Trnave ako súd odvolací svojím (v poradí prvým) rozsudkom z 25.03.2022, č. k. 21Cob/105/2020-214 napadnutý rozsudok zmenil tak, že žalobe vyhovel.

8. Na dovolanie žalovaného Najvyšší súd SR svojím uznesením z 31.07.2023, sp. zn. 4Obdo/49/2022 rozsudok odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie, pretože ho považoval za prekvapivé [§ 420 písm. f) CSP].

9. Odvolací súd, viazaný rozsahom odvolania (§ 379 CSP) a odvolacími dôvodmi (§ 380 ods. 1 CSP), opätovne preskúmal napadnutý rozsudok, ako aj predchádzajúce konanie pred súdom prvej inštancie aj z hľadiska väd týkajúcich sa procesných podmienok (§ 380 ods. 2 CSP) bez nariadenia pojednávania, pretože neboli splnené podmienky § 385 ods. 1 CSP, a dospel k záveru, že odvolanie je dôvodné.

10. Pred vecným prieskumom napadnutého rozsudku bolo potrebné ustáliť rozsah odvolacích dôvodov, ktorým je odvolací súd viazaný. V zmysle pokynu dovolacieho súdu bolo preto úlohou odvolacieho súdu nanovo posúdiť, či žalobca vzniesol vo svojom odvolaní námietku (otázku) závažnosti právoplatného súdneho rozhodnutia v inej právnej veci týkajúcej sa však toho istého právneho vzťahu a obdobného nároku (bod 35 uznesenia dovolacieho súdu).

11. Súd posudzuje odvolanie ako podanie vo veci samej (§ 123 ods. 2 CSP) podľa jeho obsahu (§ 124 ods. 1 CSP). Z obsahu odvolania musia byť zrejme odvolacie dôvody, teda z akých dôvodov

sa rozhodnutie považuje za nesprávne (§ 363 CSP). Možno súhlasiť so žalovaným v tom, že len všeobecný odkaz na uplatňovaný odvolací dôvod nepostačuje, ale pri zodpovedaní otázky, ako podrobne je odvolateľ povinný odvolacie dôvody vymedziť, treba porovnať procesnú úpravu odvolacieho konania s úpravou dovolacieho konania, pretože tá túto otázku rieši. Dovolacie konanie je konaním o mimoriadnom opravnom prostriedku, a preto sa vyznačuje prísnejšími pravidlami, než konanie odvolacie. To je zrejmé napríklad z požiadavky povinného zastúpenia advokátom, či povinného spisania dovolania advokátom – § 429 ods. 1 CSP). Procesná úprava odvolacieho konania je menej prísna už aj len z toho dôvodu, že sa povinné zastúpenie advokátom nevyžaduje. V prísnosti sa líši aj právna úprava týkajúca sa dovolacích a odvolacích dôvodov. Hoci sa totiž odvolacie dôvody (§ 365) a dovolacie dôvody (§ 431 a § 432 CSP) v podstatnom rozsahu prekrývajú, pre dovolacie konanie platia dodatočné požiadavky. Dovolací dôvod treba v zásade vymedziť tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva vada konania (§ 431 ods. 2 CSP), resp. tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 ods. 2 CSP). Odvolacie konanie ale neobsahuje (na rozdiel od úpravy konania dovolacieho) výslovne formulovanú povinnosť odvolateľa vymedziť odvolací dôvod tak, že uvedie, v čom spočíva vytykaná vada alebo nesprávne právne posúdenie veci. Nemožno preto na obsahové náležitosti odvolania klásť rovnaký dôraz, ako v prípade dovolania. Odvolateľ jednoducho nemusí uviesť právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, ani uviesť, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (pozri v tomto zmysle uznesenie Najvyššieho súdu SR z 21.07.2020, sp. zn. 3Cdo/247/2018, bod 26). Z ustanovení CSP nevyplýva povinnosť odvolateľa predniesť právnu argumentáciu, ktorú by mal odvolací súd prevziať do svojho rozhodnutia. Aj konanie na odvolacom súde sa riadi zásadou iura novit curia, a preto je úlohou odvolateľa uviesť len skutočnosti, ktoré umožnia odvolaciemu súdu túto zásadu uplatniť. Ak má odvolací súd vďaka odvolateľovi k dispozícii rozhodujúce skutočnosti, môže kvalifikovane vyjadriť svoj právny názor na ne. Tieto úvahy odvolacieho súdu o spôsobe vymedzenia odvolacích dôvodov zodpovedajú aj žalovaným citovanému rozhodnutiu Ústavného súdu SR, sp. zn. IV. ÚS 90/2019, ako aj rozhodnutiu Najvyššieho súdu SR, sp. zn. 2Cdo 151/2005. K záverom z uznesenia Krajského súdu v Prešove, sp. zn. 6Cob/47/2017 sa odvolací súd nevyjadruje, pretože nie sú pre neho precedenčne, ani inak záväzné.

12. Pokiaľ teda ide o obsah žalobcovho odvolania, žalobca v jeho úvode vyslovil názor, že „pri vydaní napadnutého rozsudku došlo k naplneniu odvolacieho dôvodu podľa § 365 ods. 1 písm. f) a h) [CSP], kedy súd prvej inštancie dospel na základe vykonaných dôkazov k nesprávnym skutkovým zisteniam a rozhodnutie súdu vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci“. Následne sa žalobca venoval ustanoveniam § 238 ods. 1 zákona o sociálnom poistení a § 420 OZ a zavineniu žalovaného v súvislosti so spôsobenou škodou. V tomto kontexte sa prvýkrát v odvolaní vyskytuje odkaz na predchádzajúce konanie vedené na Okresnom súde Senica sp. zn. 3Cb/17/2015. Na záver svojho odvolania ale žalobca uviedol: „Poukazujeme tiež na predchádzajúce konanie, kedy súd rozhodoval o nároku žalobcu na náhradu škody z toho istého pracovného úrazu, ale za iné obdobie výplaty dôchodkových dávok. Okresný súd Senica vtedy vydal Rozsudok sp. zn. 3Cb/17/2015 zo dňa 19.11.2015, ktorým uznal nárok žalobcu a žalovaného zaviazal k náhrade škody, nakoľko sa súd stotožnil s právnym názorom a argumentáciou žalobcu. Rozsudok Okresného súdu Senica 3Cb/17/2015 zo dňa 19.11.2015 bol následne, po odvolaní žalovaného, potvrdený rozsudkom Krajského súdu v Trnave sp. zn. 21Cob/119/2016 zo dňa 28.09.2017. Vzhľadom k vyššie uvedeným skutočnostiam, ako aj zákonným ustanoveniam máme za to, že zodpovednosť organizácie Hornonitrianske bane Prievidza, a.s. za škodu je jednoznačne preukázaná“ Z tohto je zrejmé, že a) žalobca vidí nesprávnosť napadnutého rozsudku v tom, že súd prvej inštancie vec nesprávne právne posúdil a že b) vo svojom odvolaní upriamil (na dvoch miestach) pozornosť na predchádzajúce konanie, v ktorom bol úspešný. Kým prvá zmienka tohto konania sa vyskytuje v kontexte výkladu § 238 ods. 1 ZSP a § 420 OZ a ich použiteľnosti na prejednávajúcu vec, tak to ale nie je v prípade druhej zmienky. Túto žalobca nenaviazal na otázky, ktoré v odvolaní predtým rozoberal, ale uviedol ju opakovane ako samostatnú poznámku. Bezprostredne na to sa potom vyjadril, že „vzhľadom na všetky vyššie uvedené skutočnosti“ je zodpovednosť žalovaného preukázaná.

13. Možno teda zhrnúť, že žalobca vo svojom odvolaní odkazom na predchádzajúce súdne konanie medzi stranami (nielen v kontexte zavinenia žalovaného) uviedol všetky skutočnosti, ktoré umožňujú odvolaciemu súdu vyhodnotiť, či je v prejednávanej veci daný odvolací dôvod, ktorý aj uplatnil výslovným odkazom na konkrétne ustanovenie zákona [nesprávne právne posúdenie veci podľa § 365 ods. 1 písm. h) CSP]. Bolo už potom úlohou odvolacieho súdu posúdiť, či a akú má (v rámci uplatneného odvolacieho dôvodu) relevanciu to, že medzi stranami existuje konkrétne právoplatné rozhodnutie zaväzujúce žalovaného na zaplatenie peňažnej sumy žalobcovi, ktorá vychádza z rovnakého právneho

vzťahu. Z porovnania právnej úpravy odvolacieho konania a dovolacieho konania nevyplýva, že by odvolateľ mal povinnosť výslovne v odvolaní vznášať „námietku prejudiciality“ a právne analyzovať účinky skoršieho rozhodnutia, ale postačí, ak v rámci uplatneného odvolacieho dôvodu v spojení so skorším právoplatným rozhodnutím medzi stranami, ktoré uznalo zodpovednosť žalovaného na základe rovnakých skutkových okolností, tvrdí, že žalovaný za škodu zodpovedá. Vo výsledku teda odvolací súd musí opätovne konštatovať to, čo aj v predchádzajúcom rozhodnutí: otázka právneho posúdenia zodpovednosti žalovaného na pozadí skoršieho rozhodnutia (v súvislosti s inými obdobím) bola v odvolaní nastolená ako odvolací dôvod.

14. Aby odvolací súd splnil svoju povinnosť posúdiť žalobcom predostretú skutočnosť po právnej stránke a vyvodit' z nej dôsledky pre konanie v prejednávanej veci, pristúpil k vyhodnoteniu účinkov skoršieho rozhodnutia vo vzťahu k rozhodnutiu v tejto veci. Na účely posúdenia dôvodnosti odvolania žalobcu preto vychádzal zo skutkového stavu zisteného súdom prvej inštancie v rozsahu, v akom je tento opísaný v bode 2.1 vyššie, ktorý medzi stranami ani nebol sporný. Viazaný bol pritom právnym názorom dovolacieho súdu, podľa ktorého právne posúdenie predbežnej otázky v odôvodnení rozhodnutia nemôže predurčovať hmotnoprávny stav pre rozhodnutie, ktoré ešte súdom nebolo vydané; súd je viazaný iba výrokom rozhodnutia, nie jeho odôvodnením; pokiaľ však je určitá otázka riešená (v rámci dôvodov rozhodnutia) v inom, skoršom, právoplatnom súdnom rozhodnutí, mala by byť v záujme právnej istoty a predvídateľnosti súdnych rozhodnutí aj v následnom rozhodnutí riešená rovnako; ak sa s jej riešením súd nestotožňuje, musí v záujme právnej istoty a zrozumiteľnosti súdnych rozhodnutí svoje odlišné riešenie danej otázky podrobne zdôvodniť (bod 36 uznesenia dovolacieho súdu).

15. Žalobca sa domnieva, že napadnutý rozsudok spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci [odvolací dôvod upravený v § 365 ods. 1 písm. h) CSP] a v odvolaní odkazuje na skorší rozsudok Okresného súdu Senica, ktorým mu bol voči žalovanému priznaný v podstate ten istý nárok vychádzajúci z rovnakého skutkového základu, len za iné obdobie. Súd prvej inštancie sa tejto námietke venoval v bodoch 8 až 10 napadnutého rozsudku, no podľa názoru odvolacieho súdu výsledok jeho úvah s odkazom na § 228 ods. 1, § 193 a § 194 CSP, resp. § 159 ods. 2 býv. Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“) a § 135 ods. 2 druhá veta OSP, neobstojí. Tu sa žiada dodať, že k otázke použiteľnosti týchto ustanovení sa už strany vyjadrili, v dôsledku čoho už bolo nadbytočné, aby im odvolací súd adresoval osobitnú výzvu podľa § 382 CSP v tomto zmysle.

16. Právnym posúdením je činnosť súdu, pri ktorej zo skutkových zistení vyvodzuje právne závery a na zistený skutkový stav aplikuje konkrétnu právnu normu. Nesprávne právne posúdenie je chybnou aplikáciou práva na zistený skutkový stav; dochádza k nej vtedy, ak súd nepoužil správny (náležitý) právny predpis alebo ak síce aplikoval správny právny predpis, nesprávne ho ale interpretoval alebo ak zo správnych skutkových záverov vyvodil nesprávne právne závery.

17. Základné princípy Civilného sporového poriadku vyžadujú, aby bol spor rozhodnutý v súlade s ustálenou rozhodovacou praxou najvyšších súdnych autorít a ak takej ustálenej rozhodovacej praxe niet, tak spôsobom vyhovujúcim legitímnemu očakávaniu, že spor bude rozhodnutý spravodlivo (článok 2 ods. 2). Ustálená rozhodovacia prax najvyššieho súdu vyjadrená predovšetkým v stanoviskách alebo rozhodnutiach najvyššieho súdu, ktoré sú (ako judikáty) publikované v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky (rozhodnutie Najvyššieho súdu SR zo 06.03.2017, sp. zn. 3 Cdo 6/2017). Do ustálenej súdnej praxe treba zahrnúť aj naďalej použiteľné, legislatívnymi zmenami a neskoršou judikatúrou neprekonané civilné rozhodnutia a stanoviská publikované v Zbierkach súdnych rozhodnutí a stanovísk vydaných Najvyššími súdmi ČSSR a ČSFR, ďalej v Bulletin Najvyššieho súdu ČSR a vo Výbere rozhodnutí a stanovísk Najvyššieho súdu SSR a napokon aj rozhodnutia, stanoviská a správy o rozhodovaní súdov, ktoré boli uverejnené v Zborníkoch I., II. a IV., vydaných SEFT Praha v roku 1974, 1980 a 1986 (uznesenie Najvyššieho súdu SR z 24.01.2018, sp. zn. 6 Cdo 29/2017, publikované ako R 71/2018). Pretože rozhodnutie, ktorého prejudiciálne účinky treba v prejednávanej veci posúdiť, bolo vydané ešte pred účinnosťou CSP, treba vychádzať z doterajšej súdnej praxe (pozri tiež body 9 a 10 rozsudku Krajského súdu v Trnave, sp. zn. 21Cob/119/2016). Nič na tom nemení ani to, že právoplatnosť nadobudlo už za účinnosti CSP, keďže sa tak stalo v spojení s rozsudkom odvolacieho súdu, ktorý sporný výrok potvrdil ako vecne správny po tom, čo sa v celom rozsahu stotožnil s napadnutým rozhodnutím (pozri body 16 a 21 rozsudku Krajského súdu v Trnave, sp. zn. 21Cob/119/2016).

18. Z ustálenej súdnej praxe (judikát R 40/2013) vyplýva, že pokiaľ si žalobca uplatňuje nároky, ktoré majú svoj základ v rovnakom hmotnoprávnom vzťahu, zásadne platí, že ak v skončenom konaní došlo právoplatným súdnym rozsudkom k vyriešeniu hmotnoprávneho vzťahu, z ktorého sa aj tento (nový) nárok (odlišný od predmetu skončeného konania) odvodzuje, je súd v tomto ďalšom (novom) civilnom sporovom konaní pri posúdení predbežnej otázky, ktorá sa už právoplatným súdnym výrokom vyriešila ako vec sama, viazaný tým, ako bola zodpovedaná. Ustanovenie § 159 ods. 2 OSP (teraz § 228 ods. 1 CSP) predstavuje totiž vo vzťahu k ustanoveniu § 135 ods. 2 druhá veta OSP (teraz § 193 druhá veta CSP) osobitnú procesnú úpravu. Súd preto nesmie vychádzať z iného záveru o (ne)existencii uloženej povinnosti medzi tými istými stranami, než ako o tomto ich právnom vzťahu už bolo právoplatne rozhodnuté. Otázkou prejudiciálneho účinku právoplatného rozhodnutia sa zaoberalo nielen prvoinštančným súdom spomenuté rozhodnutie najvyššieho súdu (uznesenie z 29.04.2010, sp. zn. 1Cdo/133/2009), ale aj judikatúra ústavného súdu. Ústavný súd v náleze z 20.01.2010, sp. zn. II. ÚS 349/09-36 zdôraznil, že vzhľadom na zásadu prejudiciality vyplývajúcu z ustanovenia § 135 ods. 2 OSP, ako aj na zásadu viazanosti súdu právoplatnými rozhodnutiami vydanými v inom konaní podľa § 159 ods. 2 OSP všeobecný súd nemá možnosť výberu v otázke, či bude rešpektovať právoplatné rozhodnutie vydané v inom konaní, ktoré rieši otázku javiacu sa prejudiciálnou v súvislosti s riešením daného prípadu.

19. Žalovaný sa mylí, ak považuje judikát R 40/2013 za nepoužiteľný na prejednávajúcu vec, keďže sa zaoberá viazanosťou súdu výrokom rozsudku iného súdu o hmotnoprávnom vzťahu strán konania. Výrokom súd síce vyslovuje obsah rozhodnutia vo veci samej, ale zároveň výrok neslúži na to, aby obsahovo nezameniteľným spôsobom identifikoval právny vzťah, ktorého sa týka. Najmä v prípade sporov o splnenie peňažnej povinnosti je len málokedy z výroku (hoci aj v spojení s označením predmetu sporu v záhlaví rozhodnutia) zrejmé, o akom právnom nároku a na akom skutkovom základe vôbec súd rozhodoval, nehovoriac o dôvodoch, ktorého viedli k tomu, že žalobe vyhovel alebo žalobu zamietol. Podobne to platí aj pre iné druhy výrokov. Výrok preto nie je a ani nemôže byť jedinou súčasťou súdneho rozhodnutia. Podstatnou časťou súdneho rozhodnutia je (okrem identifikácie strán) aj odôvodnenie, v ktorom súd vysvetľuje, prečo rozhodol tak, ako to vyjadril vo výroku. Medzi výrokom rozhodnutia a jeho odôvodnením musí existovať funkčná (logická) súvislosť.

20. V tejto súvislosti je príhodná aj poznámka žalovaného k posudzovaniu prekážky veci právoplatne rozhodnutej v kontexte žaloby na plnenie, no z iného hľadiska. Žalovaný presadzuje príliš izolované vnímanie výroku, keď argumentuje, že v prípade výroku na plnenie peňažnej povinnosti právoplatnosť rozhodnutia znamená, že „určené subjekty sú týmto výrokom viazané, a teda žalovaný je povinný plniť peňažnú povinnosť a žalobca je na takéto plnenie oprávnený“. Ak má mať rozhodujúci význam len výrok rozhodnutia súdu, pretože len ten nadobúda podľa § 159 ods. 2 OSP právoplatnosť, nie je zrejmé, ako si žalovaný predstavuje, že si súd z výroku existujúceho skoršieho súdneho rozhodnutia v konaní o žalobe na plnenie, ktorým bola vyslovená povinnosť žalovaného zaplatiť žalobcovi žalovanú sumu, vyvodí, že v novšom konaní ide o totožnú vec. Ak by sa totiž malo na výrok nazerať bez jeho odôvodnenia, len z výroku by nebolo možné ustáliť, v čom vôbec spočíva prekážka rei iudicatae. Súd by podľa žalovaného mohol vychádzať len z toho, že osoba A je povinná zaplatiť osobe B sumu XY. Keďže veriteľ môže mať voči dlžníkovi viaceré pohľadávok s rovnakou výškou, ale s iným právnym základom, len výška priznanej sumy zjavne nemôže byť tou časťou výroku, ktorá zabezpečí nezameniteľnosť predmetu konania s iným konaním. Žalovaným uprednostňované, úzko formulované ponímanie pojmu právoplatného rozhodnutia vo veci samej podľa § 159 ods. 2 OSP by súdu úplne znemožňovalo vyhodnotiť splnenie základnej procesnej podmienky, ktorú musí dokonca skúmať ex offio. Jednoducho povedané, ak by sa malo na výrok nazerať bez jeho odôvodnenia, len z výroku by nebolo možné ustáliť, o čom vlastne súd rozhodol, a teda či je daná prekážka rei iudicatae. Žalovaného argumentácia je v rozpore s judikatórne ustáleným názorom na vzťah medzi žalobou na plnenie a určovacou žalobou v kontexte OSP. Ide o judikát R 110/2003, podľa ktorého právoplatný rozsudok o žalobe na plnenie vytvára z hľadiska identity predmetu konania prekážku veci rozsúdenej pre konanie o žalobe na určenie, či tu právo alebo právny vzťah je alebo nie je, vychádzajúcej z rovnakého skutkového základu (z rovnakého skutku). Podľa tohto judikátu to je tak preto, že právoplatný rozsudok o žalobe na plnenie v sebe zahŕňa (či už výslovne alebo mlčky) kladné alebo záporné riešenie otázky (ne)existencie práva alebo právneho vzťahu, ktorá by mala byť riešená určovacou žalobou a vychádza teda z rovnakého skutkového základu ako žaloba určovacia. Odvolací súd tu zdôrazňuje, že tento názor najvyššieho súdu vyslovene počítal aj so situáciou, keď právoplatný rozsudok na plnenie v sebe zahŕňa riešenie práva alebo právneho vzťahu aj len „mlčky“ (teda zjavne nie vo výroku). Žiada sa dodať, že výrok o splnení povinnosti spravidla

neobsahuje aj výslovné riešenie tejto otázky. Najvyšší súd tak v oboch prípadoch vychádzal z toho, že ak už súd rozhodol, že žalovaný je povinný plniť žalobcovi z určitého práva alebo právneho vzťahu na konkrétnom skutkovom základe, toto (rovnaké) právo alebo právny vzťah už nemožno v inom konaní preskúmavať, pretože v tom bráni prekážka „veci právoplatne rozhodnutej“. Nemusel pritom vôbec existovať právoplatný výrok o tomto práve, či právnom vzťahu; postačovalo, ak bola existencia práva alebo právneho vzťahu vyriešená, a to aj mlčky. Z tejto judikatúry teda vyplýva, že keďže súd nemôže ako predbežnú otázku znovu riešiť to, o čom už bolo právoplatne rozhodnuté v osobitnom spore strán (pričom sem patria aj rozhodnutia o splnení povinnosti, ktoré predbežnú otázku riešia mlčky), nie je rozhodujúce, či súd v právoplatne skončenom konaní vec správne alebo nesprávne právne posúdil. So zreteľom na právoplatnosť a z toho plynúcu záväznosť a nezmeniteľnosť právoplatného rozhodnutia nesmela byť táto otázka položená a akékoľvek jej „nové“ právne posudzovanie v inom (ďalšom) konaní tých istých účastníkov bolo neprípustné.

21. Okresný súd Senica rozsudkom z 19.11.2015, sp. zn. 3Cb/17/2015-66 zaviazal právneho predchodcu žalovaného, aby zaplatil žalobcovi sumu 4.076,86 € ako náhradu škody, ktorá žalobcovi vznikla výplatom dávok dôchodkového poistenia manželke poškodeného na tom skutkovom základe, že zamestnanec žalovaného usmrtením poškodeného, za čo bol právoplatne odsúdený, spôsobil pri plnení pracovných povinností škodu, za ktorú podľa názoru súdu žalovaný zodpovedá na základe § 420 ods. 2 OZ. Na odvolanie žalovaného Krajský súd v Trnave rozsudkom z 28.09.2017, sp. zn. 21Cob/119/2016-118 tento rozsudok potvrdil. Dovolanie žalovaného najvyšší súd uznesením z 15.04.2019, sp. zn. 3Obdo/66/2018 odmietol. Právoplatný rozsudok Okresného súdu Senica, sp. zn. 3Cb/17/2015-66, ktorý zaväzuje tie isté subjekty v konaní, riešil teda aj otázku, či žalovaný zodpovedá za škodu, ktorá vzniká žalobcovi postupným vyplácaním dávok dôchodkového poistenia pozostalej po zamestnancovi žalovaného, ktorého usmrtil iný jeho zamestnanec pri plnení pracovných úloh. Vyššie vysvetlené účinky v kontexte citovanej judikatúry podľa názoru odvolacieho súdu vylučovali, aby bol ten istý skutkový stav posúdený na základe odlišných ustanovení právneho poriadku tak, že výsledkom bude konštatovanie o neexistencii zodpovednosti žalovaného a neopodstatnenosti nároku žalobcu na náhradu škody, ktoré už súdy v minulosti právoplatne (hoci aj mlčky) posúdili opačne. Pre odvolací súd je však záväzný (§ 455 CSP) právny názor dovolacieho súdu, ktorý pripúšťa aj odlišné riešenie predbežnej otázky, no za predpokladu, že ho súd podrobne zdôvodní. Odvolací súd musel preto vyhodnotiť, či tak súd prvej inštancie urobil.

22. Súd prvej inštancie v napadnutom rozsudku v tejto súvislosti najprv uviedol, že podľa rozhodnutia Najvyššieho súdu SR, sp. zn. 3MCdo/19/2008 hmotnoprávnym základom pre uplatnenie práva Sociálnej poisťovne na náhradu škody vzniknutej výplatom dôchodkovej dávky je ustanovenie § 238 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. Podľa tohto ustanovenia má Sociálna poisťovňa právo voči tretím osobám na náhradu škody, ktorá jej vznikla výplatom dávok v dôsledku ich zavineného protiprávneho konania; výšku škody preukazuje Sociálna poisťovňa potvrdením príslušnej organizačnej zložky Sociálnej poisťovne o výške vyplatených dávok. Vo vzťahu k ustanoveniam Občianskeho zákonníka o náhrade škody má táto úprava povahu špeciálneho ustanovenia (bod 9 napadnutého rozsudku). Následne skonštatoval, že predchádzajúce rozhodnutia súdov, ktoré za základ hmotnoprávneho vzťahu určili zodpovednosť žalovaného podľa ustanovenia § 420 ods. 2 OZ, sú v rozpore so závermi rozhodnutia Najvyššieho súdu SR v rozhodnutí sp. zn. 3MCdo/19/2008 (bod 10 napadnutého rozsudku).

23. Okresný súd Senica však v rozsudku z 19.11.2015, sp. zn. 3Cb/17/2015-66 vyslovene konštatoval (a konštatoval to aj Krajský súd v Trnave vo svojom rozsudku, ktorým rozsudok okresného súdu potvrdil), že súd žalobe vyhovel „s poukazom na § 238 ods. 1 zák. č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení a § 420 [OZ]“. Okresný súd Senica teda v skoršom rozsudku žalobe vyhovel o. i. s odkazom na rovnaké ustanovenie, ktoré za hmotnoprávny základ žaloby o náhradu škody vzniknutej výplatom dôchodkovej dávky považoval aj najvyšší súd. Záver súdu prvej inštancie, že tento skorší rozsudok vrátane rozsudku odvolacieho súdu je v rozpore s rozhodnutím najvyššieho súdu, pretože za základ hmotnoprávneho vzťahu určil zodpovednosť žalovaného podľa ustanovenia § 420 ods. 2 OZ, je preto zmätočný. Súd prvej inštancie bližšie nevysvetľuje ani to, v čom konkrétne spočíva rozpor medzi závermi najvyššieho súdu a závermi použitými v skoršom právoplatnom rozhodnutí. Jeho názor, že ustanovenie § 238 ods. 1 zákona o sociálnom poistení má vo vzťahu k ustanoveniam Občianskeho zákonníka špeciálnu povahu, ešte nijako nevysvetľuje, prečo by sa na posúdenie otázky zavinenia žalovaného v prejednávanej veci nemal vzťahovať § 420 OZ, prípadne iné ustanovenie Občianskeho zákonníka ako všeobecnej úpravy, ktoré by mohlo takisto viesť k záveru, že zavinenie (a zodpovednosť) žalovaného ako zamestnávateľa

je daná. Odôvodnenie napadnutého rozsudku je v tejto súvislosti jednak zmätočné, jednak neúplné, takže ho nemožno vôbec považovať za podrobné zdôvodnenie odlišného riešenia predbežnej otázky v porovnaní so skorším rozhodnutím. V dôsledku toho je z hľadiska vysloveného právneho názoru dovolacieho súdu celkom nepostačujúce na to, aby sa zodpovednosť žalovaného posúdila inak, než bola posúdená v skoršom rozhodnutí.

24. Možnosť odlišného právneho posúdenia základu žalobou uplatneného nároku súdom prvej inštancie bola obmedzená existenciou skorších rozhodnutí, ktoré už túto otázku vyriešili. Pokiaľ sa súd prvej inštancie bez podrobného zdôvodnenia svojho odklonu pustil do vecného prieskumu zodpovednosti žalovaného na inom právnom základe, v tomto smere vykonal dokazovanie nadbytočne a jeho skutkové závery obsiahnuté v bode 2.2 vyššie nie sú pre rozhodnutie vo veci samej podstatné a v konečnom dôsledku ani použiteľné.

25. Ak súd prvej inštancie podrobne nezdôvodnil, prečo by sa mala už skôr právoplatne vyriešená hmotnoprávna otázka týkajúca sa toho istého právneho vzťahu strán posúdiť v novom konaní inak, v záujme právnej istoty a predvídateľnosti súdnych rozhodnutí mal vychádzať z toho, že základ žalobou uplatneného nároku je daný. Keďže tak neurobil, svojim nesprávnym právnym posúdením veci sa dopustil chyby, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci samej v podobe zamietnutia žaloby. Súd prvej inštancie nerešpektoval účinky skoršieho právoplatného rozhodnutia, v dôsledku čoho treba žalobcom riadne uplatnený odvolací dôvod [§ 365 ods. 1 písm. h) CSP] považovať za opodstatnený.

26. Čo sa týka výšky žalobou uplatneného nároku, žalovaná suma zodpovedá podľa žaloby v znení jej neskoršej zmeny (pripustenej uznesením súdu prvej inštancie vyhláseným na pojednávaní 17.01.2020) súčtu dôchodkových dávok vyplatených žalobcom pozostalej manželke poškodeného za obdobie od 29.04.2013 do 28.02.2019. Výšku tejto sumy (23.051,23 €), spôsob jej výpočtu, ale ani to, že bola vynaložená, žalovaný výslovne nepoprel, v dôsledku čoho podľa § 151 ods. 2 CSP platí, že výška uplatneného nároku je nesporná, a preto ju nie je potrebné overovať dokazovaním.

27. Keďže neboli splnené podmienky na potvrdenie (§ 387 ods. 1 CSP), ale ani na zrušenie napadnutého rozsudku (§ 389 ods. 1 CSP), odvolací súd ho zmenil (§ 388 CSP) tak, že žalovaný je povinný žalobcovi zaplatiť 23.051,23 € do troch dní od právoplatnosti rozsudku (výrok I).

28. Odvolací súd rozhodol o trovách prvoinštančného, odvolacieho a dovolacieho konania podľa § 378 ods. 1, § 396 ods. 1 a 2, § 453 ods. 1 a 3 a § 255 ods. 1 CSP vychádzajúc z toho, že základné ustanovenie o nároku na náhradu trov konania vyjadrené v § 255 CSP (zásada úspechu v konaní) nevylučuje rôzny pomer úspechu v jednotlivých fázach konania, ktorý by vyústil do rozhodnutia o nároku na náhradu trov jednotlivých konaní (§ 262 ods. 1 CSP) samostatnými výrokmi. Takéto rozhodnutie potom tvorí základ pre rozhodnutie súdu prvej inštancie postupom uvedeným v § 262 ods. 2 CSP (pozri uznesenie Ústavného súdu SR zo 17.06.2020, sp. zn. I. ÚS 296/2020).

29. Čo sa týka trov prvoinštančného a odvolacieho konania, táto fáza sa skončila tým, že žalobe žalobcu sa vyhovel. Keďže procesne úspešný bol žalobca, odvolací súd mu podľa § 255 ods. 1 CSP priznal voči žalovanému nárok na náhradu všetkých trov prvoinštančného, ako aj odvolacieho konania (výrok II).

30. Pokiaľ ide o trovy dovolacieho konania, dovolacie konanie predstavuje samostatnú, od ostatného konania nezávislú časť konania, čo zakladá súdu možnosť nezávisle od celkového výsledku sporu rozhodnúť len o trovách dovolacieho konania, s prihliadnutím na úspech sporovej strany v dovolacom konaní, bez ohľadu na definitívny výsledok sporu (pozri už citované uznesenie ústavného súdu). O trovách dovolacieho konania preto odvolací súd rozhodol vychádzajúc z toho, že toto sa začalo na základe dovolania žalovaného a skončilo sa tým, že dovolací súd jeho dovolaniu vyhovel. V dovolacom konaní bol procesne úspešný žalovaný, preto mu odvolací súd priznal podľa § 255 ods. 1 CSP voči žalobcovi nárok na náhradu všetkých trov dovolacieho konania (výrok III).

31. Senát odvolacieho súdu prijal toto rozhodnutie jednomyseľne.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku je prípustné dovolanie za podmienok § 419 a § 420 CSP. Dovolanie možno podať v lehote dvoch mesiacov od doručenia tohto rozsudku na súde, ktorý rozhodoval v prvej inštancii. V dovolaní treba popri všeobecných náležitostiach podania (označenie súdu, ktorému je určené, spisovej značky a označenie veci, ktorej sa týka, označenie a podpis dovolateľa) uviesť, proti ktorému rozhodnutiu smeruje, v akom rozsahu sa toto rozhodnutie napáda, z akých dôvodov sa rozhodnutie považuje za nesprávne (dovolacie dôvody) a čoho sa dovolateľ domáha (dovolací návrh). Dovolateľ musí byť v dovolacom konaní zastúpený advokátom, ktorý musí dovolanie a iné podania dovolateľa spísať, ibaže ide o prípady § 429 ods. 2 CSP.